

Р. В. Манн, Г. О. Баранов

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ НЕОКОНСЕРВАТИЗМУ НА ПРИКЛАДІ РЕЙГАНОМІКИ

На основі аналізу основних аспектів розвитку неоконсерватизму, економічної політики американського уряду Рональда Рейгана досліджено застосування економічної практики з метою використання її в розбудові економіки країни, а також для розкриття особистості Рональда Рейгана. Варто звернути увагу на те, що на сьогоднішній день мало досліджень з цієї проблематики, а поодинокі дослідження не повною мірою відображають вплив рейганоміки на історію США і світу в цілому. У США в 1980-х роках політика обмеження державного втручання в підприємницьку діяльність запровадила комплекс заходів, які були спрямовані на якісну зміну стратегії завдяки перерозподілу функцій регулювання між державою і бізнесом, послаблення бюрократії і зростання економічної свободи підприємців. Для цього було зменшено та скасовано деякі правила, які застосовувалися до виробничої та ринкової діяльності, наприклад, контроль над цінами на нафту, за рівнем мінімальної заробітної плати, послаблено екологічні стандарти, скорочено бюрократичний апарат і зменшено витрати на його утримання. Основним напрямом кредитно-грошової політики США в цей період було обрано антиінфляційне регулювання грошової маси з метою стримування інфляції. В 1990-х роках течія американського консерватизму не мали об'єктивного фундаменту для подальшого розвитку, але ці процеси не зруйнували неоконсерватизм. Аналіз і узагальнення інформації показали, що неоконсерватори стали більш виваженими в методах політичної боротьби, розширили програму і, як наслідок, інтегрувалися в республіканську партію, а трансформаційні процеси створили умови для розвитку неоконсерватизму в умовах сьогодення.

Ключові слова: рейганоміка, неоконсерватизм, економіка, економічна теорія.

Вступ. На основі аналізу основних аспектів розвитку неоконсерватизму, економічної політики американського уряду Рональда Рейгана необхідно дослідити застосування економічної практики з метою розвитку економічних процесів, а також задля розкриття особистості Рональда Рейгана. Варто звернути увагу на те, що на сьогоднішній день мало досліджень з цієї проблематики, а поодинокі дослідження не повною мірою відображають вплив рейганоміки на історію США, Великої Британії, України і світу в цілому. Актуальність роботи полягає в необхідності вивчення і задіяння економічних, політичних, соціальних методів та особливостей в управлінні економіки України. Вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробили такі фахівці та політики, як: Р. Рейган, М. Тетчер, М. Фрідман, Ю. Панченко, Ф. Хайек та ін [1–2]. Значне дослідження основ політичної історії США провів В. Согрін. У працях В. Согріна обґрунтовується періодизація політичної історії США з урахуванням впливу концепції неоконсерватизму [3]. Історичні та політичні аспекти формування і розвитку неоконсерватизму у США розкриваються в працях А. Блума і Л. Харца [4–5]. Однак більш детального вивчення потребують питання застосування досягнень рейганоміки в економічному і політичному житті країни.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити та узагальнити інформацію про історичні аспекти розвитку неоконсерватизму, становлення і розвитку рейганоміки та використання її досягнень в економіці та політиці, проаналізувати суть, функції та особливості, що застосовувалися в економіці, а також пропозиції щодо впровадження рейганоміки та тетчеризму в умовах сьогодення.

Викладення основного матеріалу. Консервативна ідеологія була заснована в XVIII ст., і її базовими принципами стали Конституція, релігія і непорушність державних інститутів. У 1970–1980-х роках відбулося поступове оновлення консервативної концепції (неоконсерватизму), яке було пов'язано з новим етапом становлення політичних процесів, що яскраво відобразилося, наприклад, у США. Неоконсерватизм – складне і суперечливе поєднання ідей, норм, які створюють різні форми сучасної консервативної ідеології. На сьогодні існує два трактування неоконсерватизму: сучасний консерватизм, який пристосовує традиційні цінності до реалій постіндустріального часу, та ідеологічна течія, яка розвивається в процесі суперництва з соціал-демократами і лібералами. Виникнення неоконсерватизму пов'язується зі швидкими темпами суспільного життя і порушеннями рівноваги духовного та матеріального, появою різноманітних проблем глобального масштабу, які поставили під сумнів первинні цінності індустріальної цивілізації. Неоконсерватизмом називають

сучасну політичну течію, яка орієнтує цінності консерватизму до постіндустріального суспільства і прогнозує політику уряду та курс провідних держав світу з 1970-х років. Метою неоконсерватизму стало стимулювання ринкових відносин і підприємництва. Формуватися неоконсерватизм почав після революційних потрясінь початку ХХ ст., а його становлення відбулося після Другої світової війни. Термін «неоконсерватизм» було популяризовано в США в 1973 р. соціалістичним політиком Майклом Харрінгтоном для характеристики поглядів Деніела Белла, Деніела Патріка Мойніхена та Ірвінга Крістола. Термін «неоконсерватизм» використовувався Ірвінгом Крістолом у статті 1979 р., а його ідеї почали впливати з 1950-х рр., коли він став співзасновником і редактором журналу «Encounter». Ще одним активним дослідником цих питань був Норман Підгорець, редактор журналу «Commentary» з 1960 по 1995 рр. У написаній в 1982 р. для журналу «New York Times Magazine» статті Підгорець називав себе неоконсерватором, а вже в кінці 1970-х років неоконсерватори вважали наявний лібералізм невдалим рішенням. Сеймур Ліпсет і Джон Голдберг (неоконсерватори) мали свій погляд на виникнення терміна і вважали, що засновниками неоконсерватизму стали соціалісти, які критикували соціал-демократів. Історик Жюстин Вайс вважав, що неоконсерватизм формувався під дією політичного руху. Вагомий інтерес до неоконсерватизму збільшився під час президентства Джорджа Буша-молодшого.

Розбіжності між відомими різновидами сучасного консерватизму базуються не стільки на початкових принципах, як у концентрації уваги на тих чи інших аспектах. Це відноситься і до консерваторів-традиціоналістів в їх національних варіантах, таких як голлізм у Франції або торізм в Англії та соціал-консерватизм у Німеччині. 1980-і роки ознаменувалися активізацією діяльності і посиленням позицій консервативних сил у провідних країнах Заходу. У 1983 р. було створено Міжнародний демократичний союз, який об'єднав Республіканську партію США, консервативні партії Західної Європи, Ліберально-демократичну партію Японії, австралійських консерваторів.

Процес перебудови системи державного регулювання був однією з важливих особливостей економіки капіталістичних країн 1980–1990-х років. Наприклад, у США в 1980-х роках спостерігалися дестабілізуючі процеси, які об'єднали циклічну і структурну кризи в державі, стагфляцію (зростання інфляції і падіння темпів економічного зростання) з напруженням міжнародних відносин і фінансових проблем. До цього призвели економічні, соціальні та політичні проблеми 1960–1970-х років у США (гонка озброєнь, війна у В'єтнамі тощо). Серед факторів, які суттєво вплинули на становлення неоконсерватизму, була суспільна реакція на рух 1960-х рр., а саме: молодіжний і жіночий рух за розширення громадянських прав, сексуальна революція, діяльність і погляди лідерів неоконсерватизму. Перед державою постала необхідність перегляду методів і напрямів втручання в економічні процеси, тому неоконсервативний варіант державного регулювання замінив кейнсіанську концепцію розвитку економіки. Фінансові і соціально-економічні проблеми в 1970-х роках показали, що методи державного регулювання та економічна політика вже не відповідають новим правилам економічного розвитку. Кризова ситуація в США вплинула і на традиційні, і на новітні галузі економіки та визначила негнучкість економічної політики, побудованої на некейнсіанських методах регулювання економіки. Некейнсіанські методи державного регулювання були піддані критиці з боку Чиказької школи неоконсервативного напрямку, насамперед М. Фрідманом та Ф. Хайеком, які розробили концепцію мінімального державного втручання в економіку і зайнялися пошуком нових методів державного регулювання економічної кризи [2].

На перший план неоконсервативний уряд США поставив завдання раціонального підходу до підвищення ефективності виробництва, зміни його структури і технологій, збільшення інвестицій. Впровадження нових технологій вимагало накопичення значних інвестиційних ресурсів і вкладення їх у пріоритетні галузі. Основні ідеї неоконсерваторів задіяні на практиці в провідних країнах у 1980-х роках з незначними змінами в методах їх здійснення. Основними напрямками державного регулювання економіки стали: стимулювання сукупної пропозиції, контроль за динамікою грошей для зменшення інфляції, купівля об'єктів державної власності (підприємств, облігацій тощо), зменшення адміністративно-правових обмежень економічній діяльності, зміна державної політики щодо соціальних програм, зростання державного стимулювання науково-дослідної роботи. Тобто головною метою переорієнтації державного регулювання стало зменшення втручання держави в економіку та грошово-кредитне регулювання.

Неоконсервативна теорія визначила концептуальну основу економічної політики уряду президента США Р. Рейгана у 1981–1988 рр. і отримала назву «рейганоміка». Для цієї політики були характерні такі особливості, як захист вільного ринку, збалансованість бюджету, зниження податків

для заохочення підприємницької діяльності. Водночас уряд прийняв рішення для стимулювання інвестиційного клімату, зменшення інфляції і підвищення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1; 6]. При такому векторі економічного регулювання питання зайнятості та соціального захисту відходили на другий план. Економічна політика США в досліджуваній період базувалася на концепції стимулювання економіки, і політика Р. Рейгана стала провідною в неоконсервативній політиці капіталістичних країн у 1980–1990-х роках. Основними задачами економічної політики Р. Рейгана було: раціоналізувати виробництво; технологічно і структурно перебудувати економіку; знизити державний борг, інфляцію і безробіття.

Для досягнення поставлених задач було обрано основні напрями економічної політики, які ґрунтувалися на скороченні державного втручання в економіку. Податкова політика базувалася на зменшенні податків, що стало першим кроком політики президента Р. Рейгана. Наприклад, довгострокове неінфляційне зростання передбачало необхідність безпосереднього впливу на виробництво шляхом зниження податків, скорочення рівня податкових ставок на прибутки підприємств та особисті доходи людей. Для вирішення цього питання було прийнято оновлене податкове законодавство, основою якого стало зниження податку на бізнес, наприклад, максимальна ставка податку на прибуток зменшилася з 46 до 34 %, а максимальна податкова ставка на нерухомість і незадекларовані доходи скорочувалась з 70 до 50 %. В результаті така податкова політика стимулювала інвестиційну активність, зростання обсягів виробництва, створення робочих місць, що привело до збільшення надходжень у бюджет. Також було проведено скорочення індивідуального прибуткового податку з 50 до 28 %. Було встановлено дві ставки прибуткового податку, а саме: 15 % – на річні сімейні доходи, нижчі 29 750 доларів на рік і 28 % – на доходи, що перевищують цю суму. Податкова політика збільшувала статки багатих американців і великих підприємців і одночасно дала можливість середньому класу покращити своє матеріальне становище. Для збільшення інвестиційних надходжень було змінено умови амортизації обладнання, що збільшило амортизаційні відрахування, наприклад для виробничих споруд і будинків, термін амортизації яких становив 10–15 років, для обладнання – 5 років, для дослідницького обладнання – 3 роки [7–8].

У 1970-х роках зростання державних витрат, спрямованих на стимулювання складових сукупного попиту відповідно до кейнсіанської концепції, не показало ефективного результату, а призвело до зростання цін та інфляції, тому держава повинна була шукати нові напрями бюджетної політики. Уряд Р. Рейгана скоротив державні витрати на програми боротьби з бідністю, і нова програма бюджетної політики на першому етапі призвела до зниження соціальних гарантій. Основним сегментом соціальної політики Р. Рейгана стала програма нового федералізму, згідно з якою відбувся розподіл функцій федеральної влади, влади штатів та місцевих органів щодо реалізації соціальних програм [7]. Наприклад, федеральний уряд здійснював фінансування первинної медичної допомоги найбіднішим верствам населення, а інші соціальні програми повинні були здійснюватися місцевими органами штатів. Для цього було створено федеральний фонд, кошти якого спрямовувалися на реалізацію соціальних програм протягом чотирьох років. Найбільше скоротили програми, спрямовані на підтримку найбідніших верств населення, а саме: скасовано продовольчі картки; зменшено допомогу для матерів-одиначок тощо. Проте з цією економічною політикою програми підтримки рівня життя середніх верств населення, пенсійне, медичне страхування практично не змінилися.

У 1980-х роках в США політика дерегулювання (обмеження державного втручання в підприємницьку діяльність) являла собою комплекс заходів, які спрямовані не на відмову від державного регулювання економіки, а на якісну зміну стратегії та пріоритетів. Умовою реалізації цієї політики став перерозподіл функцій регулювання між державою і бізнесом та зростання економічної свободи підприємців і послаблення бюрократичного тиску на підприємництво. Було зменшено кількість вимог та скасовано деякі правила, які застосовувалися до виробничої і ринкової діяльності, а саме: контроль над цінами на нафту; контроль за рівнем мінімальної заробітної плати тощо. Було послаблено вимоги до екологічних стандартів і охорони навколишнього середовища, а саме: до ступеня очищення води і повітря промисловими компаніями. Для зниження бюрократичного впливу на розвиток економіки і підвищення ефективності управління було прийнято заходи щодо скорочення бюрократичного апарату і зменшення витрат на його утримання. Основним напрямом кредитно-грошової політики США в цей період стало антиінфляційне регулювання грошової маси і підтримка заходів Федеральної резервної системи щодо зменшення зростання грошової маси з метою стримування інфляції. Наприклад, індекс інфляції у 1980 р. становив 12,5 %, а в 1988 р. – 4,5 %. За цей

же період рівень безробіття скоротився з 7 до 5,4 % і було створено понад 17 млн. робочих місць. Зниження кредитних відсоткових ставок стимулювало населення купувати будинки і автомобілі, а у 1989 р. валовий національний продукт (ВНП) перевищив передкризовий рівень на 28 % (таблиця 1) [8; 9].

Таблиця 1 – Показники економіки США, млрд. дол., 1970-1990 рр.

Показник	1970	1980	1990
ВНП	1 073,3	2 857,3	5 963,1
Національний дохід	1 074,4	2 847,1	5 902,3
Додана вартість	1 061,3	2 846,0	5 957,9

Складено за: [8; 9]

На початку 1990-х років відбулося падіння соціального неоконсервативного руху, оскільки соціальні консерватори були розчаровані в спроможності республіканської партії задовольнити соціальні вимоги. Після завершення «холодної війни» з Радянським союзом течії американського консерватизму не мали об'єктивного фундаменту для подальшого розвитку, але ці процеси ускладнили неоконсерватизм, а не зруйнували його. Аналіз і узагальнення інформації про розвиток неоконсерватизму, становлення рейганоміки показали, що неоконсерватори стали більш виваженими в методах політичної боротьби, розширили програму і прийняли документ «Контракт з Америкою». Як наслідок, до середини 1990-х років неоконсерватори інтегрувалися в республіканську партію, а трансформаційні процеси в русі консерваторів кінця ХХ ст. створили умови для розвитку неоконсерватизму в умовах сьогодення, про що вказує економічне зростання в США (рисунк 1) [9].

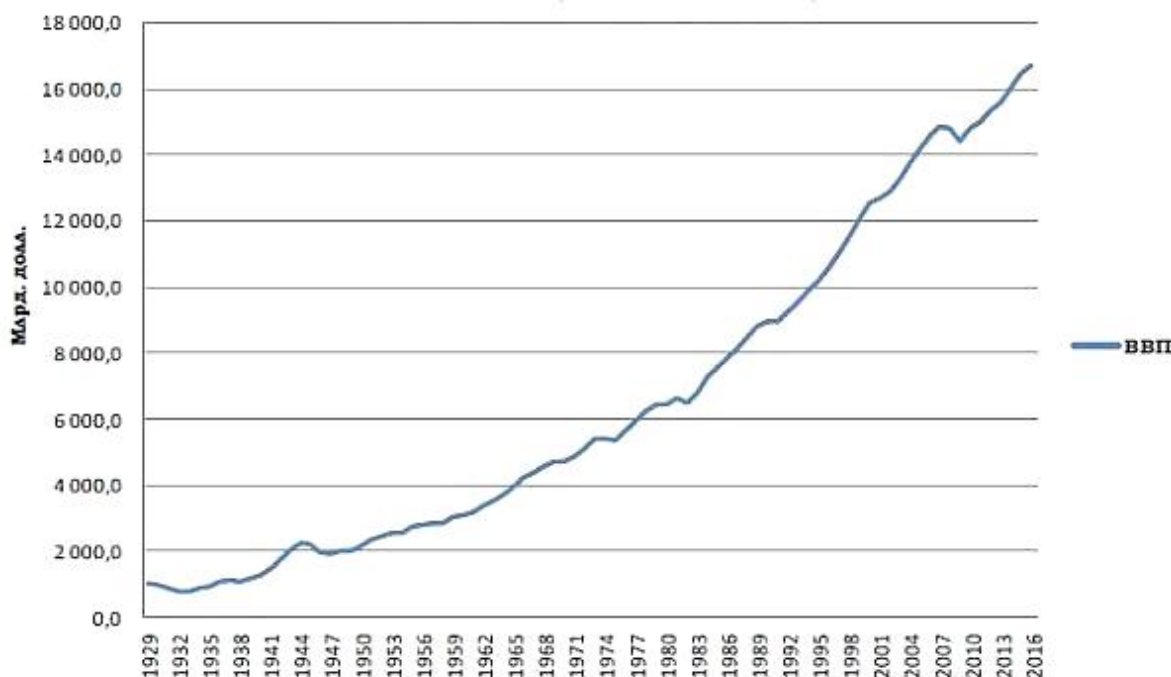

Рисунок 1 – Зростання економічних показників США (1929–2016 рр.)

Складено за [9]

Схожим шляхом пішла і Велика Британія у 1970-х рр. В цей період динаміка економічного розвитку Британії була на одному з останніх місць, а середньорічні темпи зростання ВВП становили 1,9 %, тоді як загалом у країнах Західної Європи – 2,7 %. Уряд, який очолювала М. Тетчер, вів неоліберальну економічну політику, яка спиралася на концепцію американського економіста М. Фрідмена. Така політика привела до вагомих результатів.

Наприклад, провідним напрямом діяльності була боротьба з інфляцією завдяки врегулюванню державного бюджету і фіскальній політиці. У кінці 1970-х років понад 90 % доходів англійського бюджету становили податки. Водночас уряд надав податкові пільги приватному бізнесу, і ставку податку з прибутку корпорацій було знижено до 35 %, що зменшило на 3,5 млрд. фунтів прями податки на великі доходи. Одночасно було підвищено ставки податку на додану вартість з 8 до 15 %. Держава скоротила державні позики приватному сектору і контролювала темпи збільшення грошей в обігу, а також до 17 % було підвищено дисконтні ставки Банку Англії.

Ще одним важливим напрямом реформи стало скорочення державного підприємництва, приватизація і збільшення акціонерів. Приватизацію здійснювали шляхом прямого продажу підприємств, лібералізації державних монополій для розширення конкуренції, а продавали тільки прибуткові підприємства. Вже на початку 1980-х рр. скоротили фінансування державних підприємств і фірм, почали продавати родовища нафти в Північному морі, компанію з перевезення вантажів, вугільні шахти тощо. Як результат прибутковість приватизованих підприємств зросла до 7 разів. Увагу приділили і приватизації житла завдяки спеціальному закону, який зобов'язав місцеву владу продати орендарям будинки за пільговими цінами. Важливим аспектом економічної програми стало сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, оскільки з'явився прошарок сімейних фірм. Також скоротили видатки на утримання державного апарату, зменшилася кількість міністерств, скасовано положення про прийняття на роботу, насамперед, членів профспілки.

У зовнішній економічній діяльності було скасовано обмеження на експорт капіталу, також уряд консерваторів розробив заходи для стимулювання зростання продуктивності праці і зниження витрат на заробітну плату. М. Тетчер ініціювала відмову від концепції соціальних гарантій для всіх і замінила її індивідуалістською політикою. Як наслідок видатки на соціальні потреби зменшилися, а заробітна плата залежала від прибутків виробництва, і англійці почали жити відповідно до своїх достатків. Після таких реформ вже в 1983 р. темпи інфляції знизилися з 16 до 4 %. У 1982 р. починає зростати виробництво, ВВП збільшився з 1970-х років до кінця ХХ ст. у 1,5 разу. Наприкінці 1980-х рр. більше 60 % англійців мали приватні будинки, а понад 70 % – автомобілі, темпи зростання імпорту втричі випередили експорт, що призвело до дефіциту платіжного балансу.

До 1980-х рр. більшість неоконсерваторів стали членами Республіканської партії і підтримали політику президента Р. Рейгана щодо збільшення військових витрат і жорсткого протистояння СРСР. Нове покоління неоконсерваторів не поділяло лівих поглядів і завжди було республіканцями. Після розпаду СРСР неоконсерватори виступили проти послаблень і попереджали про загрозу зменшення ваги США в світовому контексті в результаті зниження військових витрат. Після терористичних актів 11 вересня 2001 р. неоконсерватори підтримали агресивні дії проти тероризму, які оголосив президент Джордж Буш (молодший), а також відправку американських військ в Афганістан і вторгнення в Ірак. Більшість неоконсерваторів підтримують Ізраїль як надійного союзника США на Близькому Сході.

Політика неоконсерваторів базувалася на економічному прагматизмі, але проголошувалося зменшення контролюючих органів, що обмежувало контроль держави в освіті, житловій політиці тощо, тобто скорочення цих програм. Неоконсерватори обґрунтовували цей крок тим, що, коли держава бере на себе керівні функції, вона обмежує активність громадян і цим позбавляє їх благ, яких вона може досягти.

Висновки. Проведене дослідження досягає мети в узагальненні інформації про історичні аспекти розвитку неоконсерватизму (на прикладі рейганоміки) та використання її досягнень в економіці та політиці. В дослідженні визначено, що результати економічної політики Р. Рейгана і М. Тетчер стали позитивним кроком на шляху досягнення високих показників у соціально-політичному й економічному житті США і Великої Британії. Вивчення теорії і практики неоконсерваторів США і Великої Британії застерігає від повторення помилок і є прикладом, як консолідується суспільство для досягнення становлення і розвитку економіки та самоствердження нації. Економічному розвитку сприяли успішне завершення структурно-технологічної перебудови економіки, стабілізація курсу валюти і перехід до більш відкритого типу економіки. Проте, навіть після цих реформ, не вдалося вирішити завдання бездефіцитного бюджету, оскільки скорочення

витрат на соціальні цілі не компенсувало зростання військових витрат. На основі аналізу історичних аспектів розвитку неоконсерватизму, економічної політики американського уряду Р. Рейгана та М. Тетчер надано варіанти застосування економічної практики з метою розбудови економіки країни.

Список використаної літератури

1. Рейган Р. Жизнь по-американски. Москва: Новости, 1992. 752 с.
2. Панченко Ю. В. Спільне і відмінне в ідеології неоконсерватизму у Великій Британії та США. *Сумська Старовина*. 2007. № 21/22. С. 72–78.
3. Согрин В. В. Исторический опыт США. Москва: Наука, 2010. 581 с.
4. Bloom A. The closing of the American mind. New York, 1987. 392 p.
5. Харц Л. Либеральная традиция в Америке / пер. с англ., общ. ред., вступ. сл. и послесл. В. Согрина. Москва: Прогресс, 1993. 400 с.
6. Иванян Е. А. Рональд Рейган: Хроника жизни и времени. Москва: Мысль, 1991. 411 с.
7. Defense policy in the Reagan administration / ed. by William P. Snyder. Washington, DC: National Defense University Press, 1988. 424 p.
8. Андриющенко А. М., Бурляй А. П., Костюк В. С. Економічна теорія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літ., 2009. 520 с.
9. Макроэкономические исследования / Ин-т экономики и права Ивана Кушнира. URL: <http://be5.biz/makroekonomika/profile/us.html>

References

1. Reagan, R. (1992). American life. Moscow: Novosti, 752 p. [in Russian].
2. Panchenko, Yu. V. (2007). Common and different in the ideology of neo-conservatism in the United Kingdom and the United States. *Sumska Starovyna*, no. 21/22, pp. 72–78 [in Ukrainian].
3. Sogrin, V. V. (2010). Historical experience of the USA. Moscow: Nauka, 581 p. [in Russian].
4. Bloom, A. (1987). The closing of the American mind. New York, 392 p.
5. Kharts, L. (1993). Liberal tradition in America / Trans. by V. Sogrin. Moscow: Progress, 400 p. [in Russian].
6. Ivanyan, E. A. (1991). Ronald Reagan: a chronicle of life and time. Moscow: Mysl, 411 p. [in Russian].
7. Snyder, William P. (Ed.) (1988). Defense policy in the Reagan administration. Washington: National Defense University Press, 424 p.
8. Andriushchenko, A. M., Burliai, A. P., Kostiuk, V. S. (2009). Economic theory: textbook. Kyiv: Tsentr uchbovoi lit., 520 p. [in Ukrainian].
9. Macroeconomic studies / Institute of Economics and Law named after Ivan Kushnir. Available at: <http://be5.biz/makroekonomika/profile/us.html>

R. V. Mann, G. O. Baranov

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF NEOCONSERVATISM ON THE EXAMPLE OF REAGANOMICS

Based on the analysis of historical aspects of the development of neoconservatism, the economic policy of the US government of Ronald Reagan, the application of economic practice in order to use it in the development of the economy of the country, as well as to reveal the personality of Ronald Reagan is studied. It should be noted that today there are few studies on this issue, and some studies do not fully reflect the impact of Reaganomics on the history of the United States, Ukraine, and the world as a whole.

The urgency of the work is the need to study and engage economic, political, social methods and features in the management of the economy. The historiography of problems has been investigated and it has been proved that scientists, highly skilled specialists and reformers in the field of economics worked on some aspects of the creation and implementation of Reaganomics. Such experts and politicians as R. Reagan, M. Fridman, Yu. Panchenko, F. Hayek et al. made a significant contribution to the study of this problem. V. Sogrin conducted a significant study of the foundations of US political history. The works of V. Sogrin

substantiate the periodization of US political history, taking into account the influence of the concept of neoconservation. Historical and political aspects of the formation and development of neoconservation in the United States are revealed in the writings of A. Blum and L. Kharts.

In the 1970s and 1980s, a gradual renewal of the conservative concept (neoconservation) took place, that was associated with a new stage in the emergence of political processes, which was clearly reflected, for example, in the United States. Neoconservation is called the modern political trend, which orients the values of conservatism into a post-industrial society, and predicts government policy and the course of leading countries of the world since the 1970s. The purpose of neoconservation is to stimulate market relations and entrepreneurship. Neoconservation began to form after the revolutionary upheavals of the early twentieth century, and its formation took place after the Second World War.

The process of restructuring the state regulation system was one of the important features of the economy of the capitalist countries of the 1980s and 1990s. For example, in the USA in the 1980s there were destabilizing processes that combined cyclical and structural crises in the state, stagflation (rising inflation and falling rates of economic growth) with the tensions of international relations and financial problems. This was preceded by economic, social and political problems of the 1960s–1970s in the US (arms race, Vietnam war, etc.). Among the factors that significantly influenced the formation of neoconservatism were: public reaction to the 1960s movement, namely: youth and women's movement for the expansion of civil rights, sexual revolution, activities and views of the leaders of neoconservatism.

At the forefront, neoconservative government of the United States set the task of rational approach and increase in the efficiency of production, change of its structure and technology, increase of investment. The introduction of new technologies required the accumulation of significant investment resources and investment in priority sectors. The main ideas of the neoconservatives are practiced in the leading countries in the 1980s with minor changes in the methods of their implementation. The main directions of state regulation of the economy were the following: stimulation of the aggregate supply, control over the dynamics of money to reduce inflation, purchase of state-owned objects (enterprises, bonds, etc.), reduction of administrative and legal constraints on economic activities, change of state policy regarding social programs, growth of state incentives research work. That is, the main goal of the reorientation of state regulation consisted in the reduction of state interference in the economy and monetary regulation.

The nonconservative theory defined the conceptual basis of economic policy of R. Reagan's government in 1981–1988 and was named "Reaganomics." This policy was characterized by such features as protection of free market, budget balance, tax reduction to encourage entrepreneurial activities. At the same time, the government has made a decision to stimulate the investment climate, reduce inflation and increase the competitiveness of the state in the international arena.

In the early 1990s there was a fall in the social neoconservatism movement, as social conservatives were disappointed with the ability of the republican party to meet social demands. After the end of the Cold War with the Soviet Union, the course of American conservatism did not have an objective basis for further development. But these processes complicated neoconservatism, and did not destroyed it. Neoconservatives became more sophisticated in the methods of political struggle, expanded the program and adopted the document "Contract with America". As a consequence, by the mid-1990s, neoconservatives were integrated into the Republican Party, and transformational processes created the conditions for the development of neoconservatism in the current environment.

The information on historical aspects of the development of neoconservatism (on the example of Reaganomics) and the use of its achievements in economics and politics are investigated and summarized. It is determined that the results of Reagan's economic policy were a positive step towards achieving high indicators in socio-political and economic life of the USA. Economic development contributed to the successful completion of structural and technological restructuring of the economy, the dollar's stabilization and the transition to a more open type of economy. However, the task of a deficit budget was not solved, since the reduction of expenditures for social purposes did not compensate for the growth of military expenditures. Based on the analysis of historical aspects of the development of neoconservatism, economic

policy of the American government, Ronald Reagan, the options for using economic practice to build economy are given.

Keywords: *Reaganomics, neoconservatism, economy, economic theory.*

Стаття надійшла до редакції 18.05.2020

DOI 10.24025/2306-4420.0.57.2020.206015

Манн Р. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та управління, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: mannruslan1@gmail.com

ORCID 0000-0003-3936-2677

Mann R. V., Doctor of Economics, professor, head of the department of economics and management, Cherkasy State Technological University

Баранов Г. О., студент кафедри економіки та управління, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: glebbaranov91@gmail.com

Baranov G. O., student of the department of economics and management, Cherkasy State Technological University